

XXIV KONFERENCJA PCTA

GWARANCJE BANKOWE – TEORIA I PRAKTYKA

Anna Pukszo, Partner

Wojciech Kozłowski, Partner

28 luty 2020

TREŚĆ GWARANCJI A OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA GWARANTA

1. Wpływ treści gwarancji na obowiązki i uprawnienia gwaranta i beneficjenta gwarancji dotyczy wszystkich najczęściej spotykanych rodzajów gwarancji bankowych (i ubezpieczeniowych):
 - a) należytego wykonania kontraktu;
 - b) terminowego usunięcia wad i usterek;
 - c) zwrotu zaliczki;
 - d) przetargowych;
 - e) środowiskowych (zabezpieczenie roszczeń z tytułu wystąpienia negatywnych skutków w środowisku, szkód w środowisku i roszczeń w wysokości umożliwiającej pokrycie kosztów wykonania zastępczej decyzji nakazującej usunięcie odpadów);
 - f) na cele zabezpieczenia zobowiązań podatkowych wobec Skarbu Państwa.

GWARANCJE ABSTRAKCYJNE I KAUZALNE

2. Doniosłe znaczenie praktyczne ma podział gwarancji na:
 - a) abstrakcyjne (bezwarunkowe) – płatność następuje na „pierwsze żądanie”, a gwarant co do zasady nie może podnosić zarzutów dotyczących stosunku podstawowego – umowy, na zabezpieczenie której udzielono gwarancji;
 - b) kauzalne (warunkowe) – płatność następuje na „pierwsze uzasadnione żądanie” po udokumentowaniu przez beneficjenta spełnienia określonych warunków, dopuszczalne jest podnoszenie zarzutów dotyczących stosunku podstawowego.

OBOWIĄZKI BENEFICJENTA GWARANCJI ABSTRAKCYJNEJ

3. Co musi wskazać beneficjent abstrakcyjnej gwarancji należytego wykonania umowy?

Reguły ogólne i wyjątki

Co do zasady beneficjent wskazuje wyłącznie na zaistnienie przyczyny – ustalonej w gwarancji – z powodu której wzywa gwaranta do spełnienia gwarantowanego świadczenia (np. niewykonanie umowy lub nienależyte wykonanie umowy).

Brak obowiązku wykazania przez beneficjenta, iż przyczyna ta rzeczywiście wystąpiła.

Ewentualne obciążenie gwaranta obowiązkiem wykazywania okoliczności faktycznych dotyczących stosunku podstawowego pozbawiałoby umowę cech umowy gwarancyjnej, sprowadzając ją do znanej prawu konstrukcji zobowiązania spełnienia świadczenia na rzecz osoby trzeciej opisanej w art. 393 k.c.

OGRANICZENIE ZARZUTÓW W PRZYPADKU GWARANCJI ABSTRAKCYJNEJ

4. Zarzuty, które nie przysługują gwarantowi w przypadku gwarancji abstrakcyjnej.

Co do zasady gwarant nie może wobec beneficjenta gwarancji podnosić zarzutów z innego stosunku prawnego, w szczególności nie może podnosić zarzutów z umowy zlecenia gwarancji bankowej/ubezpieczeniowej, ani też zarzutów ze stosunku podstawowego, w tym zarzutów, które przysługują dłużnikowi ze stosunku podstawowego wobec beneficjenta gwarancji – wierzyciela ze stosunku podstawowego.

Wynika to z charakteru więzi łączącej strony umowy gwarancji, tj. o charakterze obligacyjnym, z którego wynikają prawa podmiotowe o charakterze względnym (wierzytelności), skuteczne jedynie wobec drugiej strony stosunku obligacyjnego.

OGRANICZENIE ZARZUTÓW W PRZYPADKU GWARANCJI ABSTRAKCYJNEJ

5. Możliwość podnoszenia zarzutów „formalnych” dotyczących treści i sposobu doręczenia żądania zapłaty.
6. Możliwość podniesienia przez gwaranta zarzutu nadużycia przez beneficjenta prawa albo celu gwarancji.

Skuteczność tej obrony przyjmowana jest jednak wyjątkowo, gdy nadużycie gwarancji okazuje się ewidentne, np. gdy gwarancja stała się narzędziem uzyskania nienależnych korzyści, albo gdy jej wykorzystanie jest wynikiem zмовы osób zainteresowanych. W zależności od konkretnych okoliczności sprawy, obrona taka mogłaby wchodzić w rachubę w przypadku braku stosunku podstawowego, którego zabezpieczenie stanowiło cel gwarancji (uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej SN z dnia 28 kwietnia 1995 roku, sygn. akt III CZP 166/94).

WYJĄTKI I PRZYPADKI MIESZANE

7. Możliwość podnoszenia przez gwaranta zarzutów ze stosunku podstawowego może wynikać z woli stron umowy gwarancji, nie ma bowiem przeszkód, aby w ramach zasady swobody umów strony inaczej ukształtowały treść umowy gwarancji, w szczególności, aby zobowiązanie gwaranta miało charakter zbliżony do zobowiązania poręczyciela.
8. Ze względu na ogólny charakter art. 81 ust.1 prawa bankowego i brak ustawowej regulacji instytucji gwarancji ubezpieczeniowej, treść jest w praktyce uzależniona od ustaleń partnerów biznesowych, co oznacza, że w praktyce pojawiają się przypadki wymykające się z ram schematu gwarancji ubezpieczeniowej jako czynności abstrakcyjnej bądź kauzalnej, które określa się mianem gwarancji na pierwsze usprawiedliwione żądanie (zob. uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1995 roku, sygn. akt III CZP 166/94).

CASE STUDY – PRZYPADEK ROSZCZEŃ Z GWARANCJI NALEŻYTEGO WYKONANIA KONTRAKTU (1)

9. Argumenty Beneficjenta:

- a) gwarancja będąca przedmiotem sporu miała charakter bezwarunkowy, uzależniony od spełnienia wymogów czysto formalnych, była to więc gwarancja abstrakcyjna i nieodwołalna;
- b) umowie nadano cechy zobowiązania abstrakcyjnego, nieakcesoryjnego, samodzielnego, którego istnienie nie zależy od istnienia i zakresu zobowiązania dłużnika ze stosunku podstawowego, stanowiącego dług własny gwaranta, wyłączającego możliwość badania, czy zgłoszone przez beneficjenta gwarancji żądanie zapłaty zostało oparte na usprawiedliwionym roszczeniu w stosunku do dłużnika.

CASE STUDY – PRZYPADEK ROSZCZEŃ Z GWARANCJI NALEŻYTEGO WYKONANIA KONTRAKTU (2)

10. Argumenty Gwaranta:

- a) beneficjent wzywając do zapłaty niedosłownie powtórzył oświadczenia z treści gwarancji;
- b) w treści gwarancji wskazano błędnie beneficjenta jako Generalną Dyрекcję Dróg i Autostrad – a nie Skarb Państwa - Generalną Dyрекcję Dróg i Autostrad;
- c) beneficjent nie dokonał ponownego wezwania, choć było ono wymagane zgodnie z treścią gwarancji;
- d) gwarancja miała charakter akcesoryjny zależny do stosunku podstawowego – za takim akcesoryjnym charakterem gwarancji bankowej przemawia postanowienie, że gwarancja wygasa w przypadku m.in. spełnienia przez konsorcjantów zobowiązania będącego przedmiotem gwarancji;
- e) naruszono postanowienia gwarancji tj. wykorzystano gwarancję do innych celów niż przewidziane w gwarancji i nie spełniono przewidzianych w gwarancji warunków wypłaty zagwarantowanych środków pieniężnych;
- f) celem gwarancji ubezpieczeniowej było zabezpieczenie roszczeń powstałych i istniejących w okresie obowiązywania gwarancji, tj. do daty xyz a nie powstałych po tej dacie.

CASE STUDY – PRZYPADEK ROSZCZEŃ Z GWARANCJI NALEŻYTEGO WYKONANIA KONTRAKTU (3)

11. Stanowisko Sądu zagranicznego właściwego dla kraju miejsca wystawienia gwarancji poza UE: **udzielić zabezpieczenia poprzez zakaz wypłaty.**
12. Stanowisko Sądu polskiego:
 - a) w orzecznictwie obecny jest pogląd, że wykładnia gwarancji nie powinna być elastyczna i liberalna, niemniej nie może być dokonywana przez pryzmat ścisłego wręcz formalizmu;
 - b) nawet ewentualna kauzalność gwarancji nie oznacza, iż zobowiązanie gwaranta staje się zobowiązaniem akcesoryjnym w odniesieniu do stosunku podstawowego, w związku z którym gwarancja została udzielona. Także bowiem ta forma gwarancji zachowuje charakter zobowiązania samodzielnego, w ramach którego gwarant płaci własny, a nie cudzy dług (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2010 roku, sygn. akt V CSK 233/09);
 - c) zgłaszając gwarantowi żądanie wypłaty środków z gwarancji, beneficjent powinien posiadać roszczenie wynikające z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy;

CASE STUDY – PRZYPADEK ROSZCZEŃ Z GWARANCJI NALEŻYTEGO WYKONANIA KONTRAKTU (4)

- d) kara umowna została naliczona przez beneficjenta już po upływie okresu gwarancji wskazanym w dokumencie gwarancji oraz po wystąpieniu z żądaniem zapłaty do gwaranta;
- e) roszczenie z tytułu zapłaty kary umownej zaliczane jest do roszczeń bezterminowych. Jego wymagalność, stosownie do art. 455 k.c., wymaga wezwania dłużnika do zapłaty. W chwili wystąpienia do gwaranta z żądaniem zapłaty nie istniało jeszcze roszczenie, którego zabezpieczeniu miała służyć gwarancja. Już z tych względów za uzasadniony uznać należało zarzut naruszenia przez beneficjenta postanowień umowy gwarancyjnej, a tym samym wykorzystania gwarancji w sposób sprzeczny z jej treścią i celem;
- f) skoro członkowie konsorcjum zostali przez beneficjenta zwolnieni z obowiązku świadczenia, gdyż taki jest skutek oświadczenia o odstąpieniu od umowy, to beneficjent mógł skutecznie domagać się jedynie wypłaty gwarancji z tytułu niewykonania umowy. Niewykonanie zobowiązania i nienależyte wykonanie zobowiązania to nie są pojęcia tożsame.

DZIĘKUJEMY

大成 DENTONS

Anna Puksztó
Partner
D +48 22 242 56 99
E anna.puksztó@dentons.com

Wojciech Kozłowski
Partner
D +48 22 242 56 95
E wojciech.kozłowski@dentons.com

Dentons Europe Dąbrowski i Wspólnicy sp. k.

ul. Zajęcza 4, 00-351 Warszawa

Niniejszy materiał nie stanowi opinii ani porady prawnej. Autorzy niniejszej prezentacji zastrzegają sobie wszelkie prawa do niej, jak i jakiegokolwiek jej elementu. Niniejsza prezentacja nie może być wykorzystywana, powielana ani rozpowszechniana w całości ani w żadnym jej fragmencie – za wyjątkiem udostępniania członkom PCTA – bez uprzedniej zgody autorów prezentacji i kancelarii Dentons.

Dentons jest największą globalną firmą prawniczą, oferującą najwyższej jakości doradztwo klientom na całym świecie. Kancelaria zajmuje pozycję lidera w zestawieniu „Indeks Elitarnych Globalnych Firm Acritas”, zdobyła nagrodę „BTI Client Service 30 Award” i jest regularnie rekomendowana w czołowych rankingach prawniczych oraz publikacjach biznesowych za innowacyjność w obsłudze klientów, w tym utworzenie Nextlaw Enterprise, spółki zajmującej się wspieraniem innowacji i nowych technologii w doradztwie prawnym. Dzięki swojej policentryczności, zaangażowaniu w rozwój różnorodności i integracji oraz wiedzy na światowym poziomie, Dentons zmienia status quo na rynku usług prawniczych wspierając klientów w społecznościach, w których żyjemy i pracujemy. www.dentons.com